

bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi

bitig Journal of Faculty of Letters

(Cilt/Volume: 3, Sayı/Issue: 5, Haziran/June 2023)

Doğan Özlem'in Ardından Öğrencilikten Dostluğa Uzanan Bir Hikâye

After Doğan Özlem

A Story From Student to Friendship

Hasan ŞEN

Prof. Dr.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

senhasan@mu.edu.tr

 ORCID 0000-0003-2111-2223

Monografi/Monography

Geliş Tarihi/Received: 31.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 06.06.2023

Atıf/Citation

Şen, Hasan (2023), "Doğan Özlem'in Ardından Öğrencilikten Dostluğa Uzanan Bir Hikâye", *bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (5), 89-94.

Şen, Hasan (2023), "After Doğan Özlem A Story From Student to Friendship", *bitig Journal of Faculty of Letters*, 3 (5), 89-94.

1994 yılıydı. 1990 yılında liseyi bitirmeme rağmen üniversiteye gecikmeli girmiştim. Okulumu, Buca Lisesi'ni, çok sevmeme rağmen berbat ve mutsuz geçen bir üç yıl geçirmiştim. Zira okumaya, sosyal bilimlere ilgim apaçık ortada iken biraz mahallenin mühendis büyüklerinin ailemi yönlendirmelerinin, biraz da sosyal bilimlere yüklenen olumsuz algı sonucu Fen ve Matematik bölümüne kaydolmuş ve o bölümü bitirmiştim. Sınava sosyal bilimlerden girmiş ve kazanmamıştım. Bunda o dönem bölüm değiştirmekten kaynaklı ciddi puan düşüşünün etkisinin yanı sıra çok düşük gelen orta öğretim puanımın da etkisi büyüktü. Tabii ki en büyük etken, ciddi bir hazırlık gerektiren sınav için maddi ve manevi olarak yeterli gücüm olmayışydı. Zira dershaneye gitmeden sınavı kazanmak o dönemlerde de zordu.

Lise sonrası başlayan çalışma hayatım kaderimi değiştirecekti. Egebank A.Ş.'ye park görevlisi olarak girmiştim, ardından Bilgi İşlem Merkezi'ne geçiş yapmıştım. Dünya algımı tamamen değiştiren ilk karşılaşmalarımın adresiydi orası. Egebank'ta çalışan ve çoğu bilgisayar mühendisi olan kişilerden hem teknik bilgi hem de hayata dair çok şey öğrenmiştim. Çalışkanlığım o insanları çok etkilemişti. Zira hayattaki en büyük sermayem budur. Bir kısmı ile hâlâ görüştüğüm insanların sahip oldukları kültürel sermayeleri beni hayli etkilemişti. Bu vesile ile tekrar okumam gerektiği konusunda onlar tarafından aldığım telkin ve destekler sonucu dershaneye yazılmıştım. Sonra Egebank Bilgi İşlem Merkezi İstanbul'a taşındı ve o değerli arkadaşlarımın bir kısmı Ege Üniversitesi Hastanesi'ne geçtiler. Sonra bu insanlarla yolum tekrar birleşecekti. Çünkü şayet sınavı kazanır ve İzmir'de okumayı tercih edersem bu defa adı geçen hastanede çalışabileceğimi söylemişlerdi. Çocukluğumdan beri çalışma hayatına çok erken girmem insan ve toplum hakkında birçok şeyi erken kavramama, hayata dair deneyim sahibi olmama ve olgunlaşmama vesile olmuştu. Bu nedenle özellikle sosyoloji ve felsefeye olan ilgim artmıştı. Bunlardan sosyolojiyi tercih etmemde içinde yaşadığım toplumu anlama isteğim ağır basmıştı. 1994 yılında Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü kazandım. Heyecanıma diyecek yoktu çünkü bu defa kendi tercih ettiğim bölümü okuyacaktım. Kazandıktan sonra da Ege Üniversitesi Hastanesi Bilgi İşlem Merkezi'nde Sistem Operatörü olarak çalışmaya başlamıştım çünkü ekonomik olarak ihtiyacım vardı. Asistan olana kadar çoğunluğu geceleri çalışmak şeklinde geçen yedi yıllık maceraydı.

Üniversite hayatına başladığımda gerek kendi bölümümde gerekse diğer bölümler yer alan çok kaliteli öğretim üyelerinden dersler almaya başladım. Psikoloji Bölümü'nde duayen hocamız rahmetli Prof. Dr. Nuri Bilgin, Felsefe Bölümü'nde hâlâ sıklıkla görüştüğümüz, akademik yaşamımda üzerimde çok ama çok katkısı olan Prof. Dr. Ahmet Arslan bunlardan sadece ikisiydi. Yine namını çok duyduğumuz Prof. Dr. Doğan Özlem'le tanışmam onun Mantık dersimize gelmesiyle başlamıştı. Herkesin biraz da çekindiği bu dersi tane tane, ego ve kibirden arındırılmış bir tarzda vermesi birçok kişide olduğu gibi bende de büyük bir hayranlık uyandırmıştı. Fakat hocama karşı beslediğim bu hayranlığın gerisinde sadece dersi verme yeteneğinden fazlası olduğunu hissetmiştim. Hayata dair derinliği ve insanla kurduğu sahici ilişkisini fark etmiştim hocamın. Hani öğrenciler çekinir ya hocanın odasına gidip bir şey sormaya, nedendir bilmem ama hiç böyle bir çekincem olmadı. Kapısını çaldım ve odasına girdim. Büyük bir nezaketle karşıladı beni. Orada anlamıştım öğrenci ile nasıl ilişki kurulması gerektiğini. Felsefe Bölümü öğrencisi olmamama rağmen benimle ilgilendi çünkü öğrenciler arasında hiçbir ayırım yapmazdı. Acemice sorulan sorularıma büyük bir içtenlikle yanıt verir ve beni ilgili konularda yönlendirirdi. Derslerden sonra gerek bir konuda kendisine danışmak gerekse ihtiyacım olduğu bir kitap, dergi gibi bilimsel kaynak için odasına sıklıkla gitmeye başlamıştım. Bundan bir akademisyenin kapısının öğrencisine daima açık olması gerektiğini öğrenmiştim. O koridorda genel olarak öğrendiğim bir şey daha vardı. Yukarıda sözünü ettiğim hocalarımdan sabah

08:30'da bölüme gittiğimde kapılarını hep açık bulmamdı. Böylelikle bir akademisyen adayının disiplinli ve çalışkan olmasının ne denli gerekli olduğunu da bu vesileyle deneyimlemiştim.

Doğan hocamla dostluğa doğru giden yolcuğun başlangıcı onun yaşadığı bir sağlık sorunu ile başladı. Hocam bir gün derse gelmemişti. Yerine gönderdiği asistanına bu durumun nedenini sorunca kalp rahatsızlığı olduğu ve hastaneye yattığı bilgisini almıştım. 40 yıl sigara içmiş birisi için bu sorun sürpriz de değildi. O esnada Ege Üniversitesi Hastanesi'nde çalıştığım için kayıtlarda kaldığı odayı hemen öğrendim. Çay demledim ve termosu koyarak odanın yolunu tuttum. Odasına girdiğimde elimde termosla beni görünce hem çok şaşırdığını hem de çok sevindiğini hatırlarım. Eşi Meral hanım da oradaydı. İçeri buyur ettiler. Ertesi gün ameliyat olacaktı ki son hazırlıklar yapılıyordu. Personel olduğum için ziyareti biraz uzatmama izin vermişti kat görevlileri. Meral hanıma, kendisinin yorulmuş olabileceğini, eve gitmesi gerektiğini gece hangi saatte olursa hocamın yanında olacağını söyledim. O da eve gitti zira ameliyat sonrası bakım daha fazla çaba ve enerji gerektirecekti. O gece birkaç defa hocamın yanında gittim ve uzun soluklu sohbetler ettik. Uzun olmasının nedeni sanırım hocamın da ameliyat öncesi rahatlamaya çalışmasıydı. Bu vesile ile hayatlarımız hakkında çok konuştuk. Aslen ne denli benzer bir hayatlarımız olduğunu öğrenmiştik. O da çok yoksulluk çekmiş hep çalışarak okumuştum. Benim de hikâyem aynı olunca bana "yoksulluk ve çalışmak anlaşılan ikimizin de sadık dostu" demişti ve daha da yakınlaşmıştık birbirimize. Ameliyat sonrasında da kaldığı odaya elimde çayla gitmiştim. Bir gece gittiğimde kolunda serum ve vücudunda takılı sonda olmasına karşın yeni kitabının basım öncesi düzeltmelerini yaparken gördüm. Hocam bana "akademisyenin mazereti olamaz" demişti. Ben de kendisine ama sağlık en büyük mazerettir dediğimde, "eğer gücün kitabı tutmaya yetiyorsa kendini iyi hissetmek ve hızlıca iyileşmek için de çalışsın" demişti bana. Gerçi hocamın tatilde deniz kenarında kurduğu şemsiyenin altında daktilosuyla çalıştığını da duymuştum ama bu durum biraz farklıydı. Akademiyenin başka bir yere benzemediğini, kendi rutini olduğunu ve akademisyenin ilham bekleyecek lüksü olmadığını da belirterek şu veciz ifadeleri eklemişti. "Bak Hasan, bizi dışarıdakilerden, kahvedekilerden ve sıradan insanlardan ayıran bir özelliğimiz var, o da yazmak. Mensubu olduğun bilimin yöntemi ve kurallarıyla yazmak. Herkes okur ama herkes yazamaz. Her zaman masaya otur ve yaz. Yazamıyorsan da neden yazamadığını yaz. Oradan başlarsın". Bu sözler akademisyen olmayı hedefleyen biri olarak benim temel şiarım olmuştu.

Yıllar içinde artık dostluğumuz kökleşmeye başlamıştı. Hocam Ege Üniversitesi'nde başka bölümlerden gelen hocaların katılımıyla ayda bir yapılan akademik bir toplantıya çağırılmıştı beni. Fizik, Tıp, İktisat veya diğer bölümlerden gelen hocalarla bir kitap üzerinde konuşmayı ve tartışmayı içeren o dönem Ege Üniversitesi Lokali olarak geçen yerde yemekli toplantıydı bu. Çalışmamdan ve nöbet sisteminin uyumsuzluğundan kaynaklanan nedenlerden yalnızca birine katıldığım bu toplantıdan çok etkilenmiştim. Daha fazlasına katılma imkanım da olmamıştı zira daha sonra da hocam çalıştığı bölümden ve kendi özel nedenlerinden ötürü emekli olacaktı. Çok üzülmüştüm hocam emekli olunca yaşı daha gençti ve akademik olarak zirvedeydi.

Ben de bölümü bitirmiş ve yüksek lisansa başlamıştım. 1999 yılında (o günkü adıyla) Muğla Üniversitesi'nde açılan asistanlık kadrosuna başvurmuş ve kazanmıştım. Hocamı sevinçle haberdar ettiğimde, bunu fazlasıyla hak ettiğimi ve "önüne hedeflerini koyan ve bu yola adayan bir kişiyi kendisinin dahi durduramayacağını" söylemişti. Ayrıca hayatını kazanmak için başka bir iş yapıp aynı anda akademiyenin

gereklerini yerine getirmenin zorluğunu da bildiği için artık çok sevdiğimi bildiği akademik yaşamın aynı zamanda işim olması onu çok mutlu etmişti.

Muğla'ya geldiğim ve işe ilk başladığım günü dün gibi hatırlıyorum. İzmir gibi büyük bir şehirden o dönem çok daha küçük bir ile gelmek gerçekten zorlayıcı bir durumdu. 1999 yılının Muğlası ve emekleme çağındaki üniversitesi büyük şehirle kıyas kabul etmeyecek derecede farklıydı. Ama bunu çok dert etmiyordum. Dönemin rektörü aynı zamanda kurucu Rektör olan hocam Ethem Ruhi Fiğlalı ile tanışmıştım. Ethem hocamın çok yönlü biri olduğunu hemen anlamıştım. Şimdiden baktığımda kendisinin çalıştığı rektörler içinde -kuşkusuz hepsinin katkısı olmuştur ama- en yüksek vizyon sahibi olduğunu söyleyebilirim.

Aslında benim için zorlayıcı olan nokta daha farklıydı. Öncelikle daha önce hiç devlet işinde çalışmamış hep özel kurumlarda çalışmıştım. Özel sektörde insanın işi yoğun ama kafası rahat olur. Kimin ne olduğu, kimlerle sohbet ettiği, ideolojik görüşünün ne olduğu kimseyi ilgilendirmezdi. Bu anlamda daha özgür bir ortamdı. Ama devlet kurumu olmasına karşın akademi olması nedeniyle görece özerk olduğunu düşündüğüm üniversitede koyu bir hiyerarşi ve kişiler arasında tuhaf hesaplaşmaların olduğunu biliyordum ama onu yaşamak ayrı bir şey. O dönem ve aslında her dönem Türkiye'de yaşanan gerilimler üniversitelerde de hissediliyordu. Hatırlarım, yeni tanıştığım insanlarla sohbet etmem bile bazen sorun oluyor ve bana o insanlarla pek birlikte görünmem gerektiği telkin ediliyordu. Dedikodu, adam kayırma, ayağını kaydırma gibi hadiseler de cabası. Pek kulak asmadığım ve umursamadığım sahte gerilimlerdi bunlar. Fakat top sakalım insanlara dert olmuş ve onu kesmem gerektiği dolaylı ve doğrudan "benim iyiliğimi düşünmeyi" de içeren tarzda bana iletiliyordu. Tabii ki bunun gerisinde büyük şehirlerde ve üniversitelerde olmayan taşralılık olgusunun da olduğu aşikârdı fakat prensiplerimi taşralıya teslim edecek değildim. Sakalımı asla kesmeyeceğimi söyledim ve kesmedim. Hayatın türlü zorluklarına direnmiş, bu konuda pişmiş biri olarak buna da direndim. Buna cesaret etmemde tabii ki o dönemin koşullarında çok iyi sayılabilecek bir bilgisayar ve sistem bilgim, buna eşlik eden öz güvenim de etkili olmuştu. Bir klasik memur gibi her söyleneni yapmanın akademiye ve kendime olan saygımı ortadan kaldırmasına izin vermezdim çünkü bizler temsil ettiğimiz bilimin ve disiplinin de eşik bekçileriyiz aynı zamanda. Doğan hocamla da konuyu konuşmuş ve bu tavrımı ona da aktarmıştım. Kendisi bu tavrımdan dolayı çok mutlu olduğunu ve desteklediğini söylemişti. Nitekim bana, "Savunduğun değerleri asla bırakma. Taviz verersen bu zayıflık olarak görülür ve daha fazla taviz vermen istenir" demişti. Açıkçası bu konuşma cesaretlendirmişti beni. Muğla adına yurt dışında eğitim alıp üniversiteye dönen uzun saçlı ve değişik türden sakallı asistanların sayısı arttıkça bu gereksiz mesele de ortadan kaybolmaya başlamıştı.

Bölüme ve işime çabuk alışmıştım zira amacım olan bir mesleğe kavuşmuştu. Hocamla sık sık konuşurduk ve onun emeklilik hayatından pek memnun olmadığını, öğrencilerine daha çok şeyler vermek istediğini anlamıştım. Hâlâ Felsefe Bölümü'nde yer alan bir hocamla ayda bir yapılan bir bilim etkinliği düzenliyorduk. Doğan hocamızı konferans için üniversiteye davet etmiştik ve hocamız memnuniyetle kabul etmişti. Edebiyat Fakültesi'nde bir konferans verecekti, rektör hocamızı ve dönemin dekanını davet etmiştik. Dekan ve rektör hocamıza Doğan Özlem'in ikna edici bir teklifle üniversiteye dönebileceğini söylemiştik. Dedim ya yüksek vizyon sahibi olan rektörümüz Prof. Dr. Ethem Ruhi Fiğlalı durumu hemen kavradı ve büyük marka olan hocamızı üniversiteye kazandırmak için harekete geçti. Özel bir gayret sarf etmesine de çok gerek kalmadı çünkü ikna konusunda çok yetenekliydi. Böylece o dönemde de fakültede bazı hocaların, "solcu" olduğu gerekçesiyle karşı çıkmasına rağmen Ethem Hoca bunları bertaraf ederek onu üniversiteye atadı. O dönem hatırlarım Muğla

Üniversitesi Felsefe Bölümü büyük bir ivme kazandı. İnsanların “Muğla Felsefe Bölümü’ne gidin orada Doğan hoca var” dediklerini biliyordum. Hocamla yolum aynı üniversitede bu defa meslektaş olarak kesişmişti. Hocama o dönem oturduğum Akyaka’da bir ev bulduk, hatta satın alırken onun adına pazarlık yaptığımı da hatırlarım. Akşamları evine uğradım ve bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sorardım. Bazen beraber yemek yerdik. Projelerinden bahsederdi ve birçoğunu hayata da geçirirdi. Ethem hocam her konuda destek olurdu. Ben de elimden geleni yapardım. Fakat hocamın şikâyet ettiği temel şey, taşralılıktı. Taşralı olmanın hem bir karakter hem de geriletici bir yaşam tarzı olduğundan bahseder, özellikle yeni kurulan üniversitelerde bunun çok büyük rol oynadığını söylerdi.

Ben yüksek lisans ve doktora için Ege Üniversitesi’ne gitmiştim ama Muğla’ya mümkün olduğunca gelirdim. Akyaka’yı da çok sevmem bunda etkiliydi. Zaman geçiyordu ve Muğla’da rektör değişmişti. Bu durum birçok şeyi değiştirmişti. Doğan hocamla sohbetlerimiz projeler üzerine değil dertleşme kabilinde olmaya başlamıştı. Bir şeylerden sıkıldığını hissediyordum. Kişisel rahatsızlıklarından değil kurumsal sorunlardan bahsederdi. Bir gün şunu söylemişti bana: “Yetiştirdiği kişi kendisinden iyi olmayan bir hoca, hoca değildir. Senin de amacın senden daha iyilerini yetiştirmek olsun Hasan. Ancak böyle ilerleriz”. Şunu da bir şikâyet olarak eklemişti: “Maalesef buralarda yöneticiler kendinden daha iyi olanlara pek tahammül edemiyorlar.” Ne demek istediğini anlamıştım. Zaten kısa bir süre sonra da Muğla Üniversitesi’nden ayrılmak istediğini iletmişti bana. Kalması yönünde isteğimi iletmiş fakat ısrar etmedim. Çünkü direnç sahibi hocam eğer bu kararı almış ise ayrılma gerekçesinin onu ikna etmek konusunda anlamsız kılacak kadar güçlü olduğunu fark etmiştim.

Doğan hocam İstanbul’a taşındı. Tabii, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Hizmet Ödülü olan, alanında tartışılmayacak ve marka değeri yüksek bir hocayı başta özel üniversiteler hemen markajına aldılar ve Yeditepe Üniversitesi’nde çalışmaya başladı. Yoğun bir mesaisi yoktu. Haftanın birkaç günü öğrencilerle buluşmak için gittiğini söyledi. Ama Muğla’nın sakin yaşantısından sonra İstanbul temposunun yorucu olduğunu da ekliyordu bazen. Ardından İzmir’e taşınmıştı. Karşıyaka’da buluşmuştu hocamla. Uzunca sohbet etmiştik. Kitaplarının tekrar basımının çıkacağını söylemiş ve adres istemişti benden. Yeni basılan tüm kitaplarını bana imzalı olarak gönderdi. İmzasına eşlik eden, “öğrencim, meslektaşım ve dostum” ifadesi beni çok duygulandırmıştı. Öyle ya önce öğrencisi, sonra meslektaşydım hocamın. Şimdi ise dostluk gibi gurur verici bir mertebeye onun nezdinde yükselmiştim. Sanırım bunu da hak etmiştim. Bir defasında “oğlum olmadı ama olsaydı senin gibi olmasını isterdim” demişti. Sonraki görüşmelerimizde “oğlum benim” demeye başlamıştı.

Yazları Dikili’deki yazlığına gider, havaların serinlediği Ekim ayına kadar orada kalırdı. Sıcağı hiç sevmeydi. Sonra yeniden İstanbul’a taşınmaya karar verdiklerini söyledi. Son dönemlerde sağlığının çok iyi olmadığını hissetmeme rağmen moralini arttırmak için “hocam maşallahınız var, bu yaz Dikili’ye geleceğim” derdim. Kilo almış ve sigaraya başlamıştı tekrar. Artan kiloları nedeniyle yürümekte zorlandığını söyledi. 2022 yılı başında sağlık durumunun daha da bozulduğunu anladım. Önceleri ayda bir mutlaka aradığım hocamı her hafta aramaya başladım. Çok seviniyordu buna. “Vefa sahibi olmak çok önemlidir” derdi. Öğrencilerinin ve akademiye kazandırdığı insanların vefasızlığından yakınırdı. O yaz mutlaka yazlığına gideceğime söz verdim. Nitekim Eylül ayında sevgili abim, hocam ve dostum Bekir Balkız’la ziyaretine gittik. İnanılmaz mutlu olmuştu. Uzun uzun sohbet ettik. Geçmişî yâd ettik. Şimdiden bakıldığında iyi ki bu sözümü tutabilmişim diyorum. Hocam hakkındaki bir konuda “keşke” sözcüğünü kullanmak istemezdim zaten. Sağlığının kötü olduğunu biliyordum. İki günde bir arıyordum. İstanbul’a dönmeye hazırlandığını söylemişti. Ardından eşi Meral

hanım bir mesaj attı bana. “Doğan’ı hastaneye kaldırdılar” diye. Meral hanımı aradığımda şekerden kaynaklanan bir sıkıntı olduğunu söyledi. Birkaç gün sonra da vefat haberini verdi. Çok ama çok üzülmüştüm. Felsefe Bölümü’nden Prof. Dr. Erol Kuyurtar’a haber verdim ve yola koyulduk. Yolda Bekir ağabeyi de aldık. İzmir’de de eski öğrencilerinden Yılmaz hocayı alarak Dikili’ye vardık. Camiide haberi alan eski öğrencilerden bazıları gelmişti ama bence asıl gelmesi gerekenler orada yoktu. Yeditepe Üniversitesi çelenk göndermişti. Ne Ege Üniversitesi ne de Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bir çiçek göndermişti. Bu beni çok üzdü. Hizmet ettiği bir kurumun en azından bir çiçek göndermesi beklenirdi.

Öğrencileri olarak son görevimizi yaptık. Geri dönerken de konumuz hep hocamızdı. Yaşadığım sürece de hatıralarımız hep konumuz olacak. Ara sıra kitaplarını karıştırırım. Derslerimde de beni yetiştiren hocalardan birisinin Doğan Özlem olduğunu gururla söylerim.

